

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

17. Aliquis optabat mala notabilia, & contumeliis afficiebat Sororem;
quæsit à me, an hæc circumstantia esset explicanda in confessione; vel
sufficiat dicere, mihi conjunctam contumeliis affeci? ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

mi, non aduerfatur alteri virtuti, nisi foli charitati, qua tenemur proximi mala impedire: ergo non videtur esse obligationem explicandi speciem peccati ad quam scandalizatus inducitur; nam hac materialiter fe habet ad malitiam scandali, quod est folum contra charitatem.

3. Verum nominatim contra Cardinalem de Lugo nouiffime affirmatiuam fententiam fuffinet eruditiffimus Pater Albertus de Albertis ex Societate Iefu, de Ornatu Mulierum, difp. 1. cap. 5. §. 9. Segmen. 2. num. 26. cum feqq. & præter Sanchez, Valquez, & Coninch à Lugo citatos, hanc fententiam tenet Pontius de Matrim. lib. 5. cap. 18. n. 11. Ouiedo, vbi infra, Caftus Palaus, tom. 1. tract. 6. difp. 6. punct. 3. num. 1. & feqq. Trullench in Decalogum, tom. 1. lib. 1. cap. 6. dub. 5. n. 6. & 7. Montefinus in p. 2. quaft. 73. artic. 8. quaft. 4. n. 149. Caietanus in 1. 2. quaft. 43. artic. 7. & alij. Probat hęc opinio, quia certum eft, quomodocumque inducas, & petrabas proximum, etiam indirecte duntaxat, ad peccandum, fiue opere aliàs bono: fiue de fe malo: peccati eius, ad quod illum indirecte petrabas, reum effe, fi quidem eius modi peccati es caufa moralis, vt folide probat Valentia 2. 2. difp. 3. quaft. 18. punct. 2. Valquez 1. 2. quaft. 73. difp. 102. cap. 1. n. 1. & 2. Thomas Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 6. num. 2. Lorca 2. 2. quaft. 43. artic. 8. difp. 56. num. 6. afferens non poffe contrarium fine temeritate affirmari, & Caftus Palaus tom. 1. tract. 6. difp. 6. punct. 3. num. 2. annuens effe improbable. Atqui non potes effe caufa moralis alieni furti, nisi id fit tibi voluntarium faltem indirecte, vt liquet. Ergo cum tuo opere feu aliàs bono, feu de fe malo fis caufa moralis indirecta non tantum alieni peccati indefiniti, fed etiam furti in specie, id teneris in confeffione planè explicare. Confequentia eft explorata, quia omnes illas species peccatorum teneris in confeffione exponere, quæ tibi funt voluntarie, faltem indirecte, quantumue moralis es caufa, faltem indirecte, vt compertum eft. Et confirmo, quia fi tuo opere bono, vel malo intendis directè alterum inducere ad furandum, teneris in fententia omnium exprimere in confeffione inductionem proximi ad furum. Ergo eandem etiam teneris exprimere, etfi ea indirecta tantummodo. Confequentia conftat, quia ad contrahendam culpam, extra controuerfiam eft, ex 1. 2. quaft. 6. fati effe voluntarium indirectum. Vnde qui vult vindictam iniuriæ, etfi non velit directè offenfam Dei, imò licet poffit velle Deum vindicta non offendi, nihilominus Deum ea vindicta indirecte offendi, vt planum eft. Ergo, etfi tuo furto indirecte tantum velis furum alterum ex tuo ortum, adhuc illius caufa moralis indirecta es, quod fufficit ad eam culpam contrahendam, necon ad obligationem talis furii indirecte voliti neceffario explicandi fubeundam; fiue deinde tale scandalum speciale fit, fiue generale tantummodo, quod nihil refert ad obligationem confitendi variandam. Cæteras rationes videbis apud Albertum, vbi fuprà, qui folide, & robuftis probationibus firmat hanc opinionem, & refpondet figillatim ad omnia argumenta, quæ pro fua fententia adduxerat Cardinalis de Lugo.

4. Verum his non obftantibus, opinionem dicti Cardinalis valde probabilem effe puto, vt rectè obferuat fapientiffimus Francifcus de Ouiedo in p. 2. D. Thomæ, tract. 6. contr. 2. punct. 6. num. 96. & illam abfolutè fequitur nouiffime Leandrus de Sacram. tom. 1. tract. 5. difp. 8. §. 5. quaft. 7. Sed an in scandalo indirecto duplex virtus violetur: Albertus, vbi fuprà, num. 145. exiftimat cum Suarez, difp. 10. de Charitat. feft. 2. num. 10. Lorca, difp. 56. cit. num. 10 & alij, probabilis effe in scandalo etiam indirecto, duplicem

Tom. I.

exiftere, vnam quidem vitij particularis, vt luxurie ad quam proximus indirecte quoque inducitur; alteram autem peccati generalis contra bonum spirituale proximi; illam aduerfari virtuti particulari oppofitæ, vt caftitati: hanc charitati generali erga proximum, vel mifericordie, vel beneficentia, vel correptioni fraternæ: in ordine autem ad confeffionem fati effe, fi exprimas speciem peccati, cuius occafionem abfque iufta caufa præbuiti. Nam virtus particularis caftitatis obligat te ad non coniciendum proximum in grauem occafionem eius amittendæ, vt patefecit: charitas verò, &c. tanquam virtus generalis obligat te ad non dandam eiusmodi occafionem, & ita ad vitandum proximi peccatum, non fanè quatenus luxuria, v. g. & huius occafio caftitati opponitur (id quippe cauet maximè eadem virtus particularis, nempe caftitas) fed quatenus tantum talis occafio, & peccatum, quod caftitati repugnat, nimirum luxuria, cedit in damnium spirituale proximi. Sed in confeffione dum ais, datam a te grauem occafionem luxurie proximo; fufficienter indicas etiam malitiam contra charitatem fraternam, cum huiusmodi generalis malitia oppofita charitati proximi fati in quolibet vitio particulari contra charitatem proximi intelligatur. Dum enim fateris datam fine caufa iufta a te occafionem luxurie alteri, hoc ipfo manifeftas, te fuiffe indirecte caufam moralem alienæ luxurie, & confequenter etiam fpiritualis damni, ac ruinae proximi, quod tanquam genus in specie fati in ipfa luxuria percipitur, atque exprimitur. Verum de hac quaftione a nobis alibi actum etiam eft.

Alibi in Ref. annot. præterita, &c.

RESOL. XVII.

Aliquis optabat mala notabilia, & contumeliis affiebat forem, quaftuit a me, an hac circumftantia effe explicanda in confeffione, vel fufficiat dicere, mihi coniunctam contumeliis affieci?

Idem eft dicendum de patre, matre, filio, fratre, vxore.

Et an contumelia in Principem, vel Sacerdotem fit circumftantia mutans speciem?

Et obiter notatur, in copula habita cum confanguinea, & affine, non effe explicandos gradus neque confanguinitatis, neque affinitatis. Ex part. 1. o. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 18. aliàs 16.

S. 1. **A**ffirmatiuè refpondet Baucius de Miscell. Caf. Confcientia, tom. 1. quaft. 436. vbi fic ait: An fi quis occidit Patrem, vel Matrem, vel optat ei malum, fit circumftantia mutans speciem, an folum aggrauans? Refpondetur ex Nauarro in Summa, cap. 14. num. 11. effe circumftantiam mutantem speciem odium contra Patrem, & Matrem. Idem docet Henriquez, de Penitent. lib. 2. cap. 6. num. 3. vbi extendit ad Principem, & ad Sacerdotem. Toletus lib. 5. cap. 8. num. 1. extendit non folum ad Patrem, vel Matrem, fed etiam ad filium, Fratrem, & Vxorem, quia notabiliter funt coniuncti. Addo ego etiam forem. Ita ille.

2. Sed licet hęc omnia probabiliora, & confulenda funt, tamen negatiuam fententiam tanquam probabilem admittit Tamburin. Opufc. de Confeffione, lib. 2. cap. 7. §. 7. num. 48. vbi hac afferit: Dices? Affirmamus hic num. 48. ex probabiliffima plerumque fententia turpem coniunctionem cum Confanguineis non afferre diuerfitatem fpecificam neceffario in Confeffione explicandam; vt diuerfam ab alia coniunctione ftrictioris Confanguinei; quia licet grauius fit contra vnum gradum v. g. contra primum cum Matre,

G g 3 quam

quam contra alium v. g. cum Consobrina delinque-
re, tamen magis, & minus speciem incestus diuer-
sam non constituit. Ergo idem asserere debuimus
supra *libr. hoc 2. capit. 5. §. 1. & 2.* in iniuriis illatis
contra Consanguineos, vel affines, atque dicendum
fuit iniuriam illatam Patri, vel Fratri non esse di-
uerfa speciei ab iniuriis contortis contra ceteros
minus propinquos, quia pariter magis, & minus in
debito quod Consanguinei contrahunt non se con-
uitandi non asserunt diuersitatem specificam. Res-
pondeo: certe virget non improbabiler paritas:
Vnde probabiliter consequitur, cum in hac materia
de incestu, tum in illa materia de iniuria contra Con-
sanguineos, vel affines inflicta non esse necessariò
explicandam eiusmodi diuersitatem, sed sufficere
si dicatur: Ego mihi coniunctos contumelias affeci.
Hac Tamburinus: Ex cuius doctrina sequeretur in
casu proposito, quem probabiliter non teneri ad
explicandum in confessione contumelias fuisse illa-
tas Sorori. Pro qua doctrina facit nouissimè Bordo-
nus in *Miscellaneis, Decis. 479.* vbi sic ait: Incestus
est copula habita inter Consanguineos, & affines ex
copula licita vsque ad quartum gradum inclusiuè, ex
copula illicita vsque ad secundum inclusiuè; expli-
candi autem sunt gradus ex communi sententia. Bo-
nacinus *quæst. 1. de Matr. p. 16. propos. 4.* contra Ca-
rietanum, D. Thomam, Giptium, Dianam, Faustum,
quos pro se citat Mazuchellus dicens, *disp. 2. cap. 4.*
num. 18. sufficere dicere: Commisi Incestum, non
explicando gradum, neque Consanguinitatem, aut
affinitatem; & certe placet id mihi, quia sic confes-
sio non redditur onerosa, neque manifestatur perso-
na in indiuiduo. Ita Bordonus. Verùm sententiam
Bancij docet Cardinalis Lugo *de Penit. disp. 16. sect.*
6. num. 307. vbi docet quod iniuria inflicta Fratri, vel
Sorori, sicut differt ab iniuria inflicta Parentibus, ita
differt ab iniuria facta externis; atque ad eò necessa-
riò explicandum in confessione iniuriam fuisse factam
fratri, vel Sorori.

Super hoc
incestu infra
in Ref. 18. §.
Et tandem ubi
& in Ref. 107.
108. 109. 110.
& in Ref. 111.
§. Los gra-
dos. & in
Ref. 137. §.
Verum cur-
sim in fine, &
in Ref. 103. §.
Quarto sex-
to. & in Ref.
169. §. in
Ref. 31. & ali-
quid prope
finem alre-
rius Ref. ea-
rum notatio
num.

RESOL. XVIII.

*An sit explicanda in confessione species contumelia, qua
quis aliquem afficiat?*

*Idem est dicendum in detractione, & iudicio teme-
rario.*

*Et an desiderans ex odio malum teneatur in confes-
sione explicare speciem mali?*

*Et docetur, quod qui rumperet ieiunium in Vigilia ca-
dente in quatuor temporibus, debet explicare utrum-
que titulum ex natura rei.*

*Item, qui peccans quocumque peccato in Ecclesia, an
debeat hanc circumstantiam in confessione exprimere,
scilicet ignorantia, aut inaduerentia?*

*Et notatur, eum, qui toto anno se statuit non ieiunare,
non audire Sacrum, non recitare Horas Canonicas,
vnum peccatum committere, & sufficienter confite-
ri, si dicat, habui propositum non ieiunandi, non au-
diendi Sacrum, &c.*

*Item, quod qui eodem actu auferret tria vasa trium
Dominorum, vnum peccatum committit, & sufficien-
ter confitetur dicens, semel furatus sum.*

*Et quid, quando quis habuit secum pollutionem, cogi-
tans multas uxoras, vel Moniales?*

*Et tandem docetur non esse necessarium explicare in
confessione gradus affinitatis, vel consanguinitatis
persona, ad quam quis luxuriosè accedit.*

*Sed ratione reservationis aliquando est explican-
dus gradus, &c. Ex part. 11. tract. 7. & Misc. 7.
Ref. 34.*

§. 1. **N**ominatim contra me affirmatum sen-
tentiam tenet Pontius in *cur. Theol. disp.*
46. qu. 7. conclus. 2. num. 74. vbi sic ait: Dico ali-
quando specificandam speciem contumelias, qua quis
aliquem afficit; dixi autem aliquando, nimirum quan-
do aduertitur ad particularem malitiam, quæ est in
vna contumelia præ alia. In quo casu probatur, quia
honor diuersæ rationis ab alio læditur per vnam con-
tumeliam, qui non læditur per alteram, & dama-
diuersa rationis possent oriri ex vna contumelia ab
illis, quæ ab altera prouenirent. Quis enim dubitat,
quin qui aliquem vocaret adulterum, aut hæreticum,
diuerso modo specificè læderet honorem alicuius, &
diuersa specie nocumenta posset inferre, quam qui
vocaret ipsum furem, aut ebrium. Per quod patet ad
fundamentum Lugo desumptum à Molina, nempe,
quod per contumelias omnes non auferatur, nisi
honor, & quod omnis honor sit eiusdem speciei; hoc
enim ex dictis falsum esse constat.

2. Et eodem modo de detractione dicendum ar-
bitror, ac etiam de iudicio temerario, grauius enim
specificè offendet proximum, qui iudicat temerariè,
quod est hæreticum, quam quod esset fur ceteris
paribus. Ita Pontius.

3. Sed licet hæc opinio sit probabilis, non minus
probabilem negatiuam sententiam esse puto, quam
olim docui, & nunc iterum doceo, & me citato,
præter Cardinalem Lugo tenet Martinus de San To-
leph in *mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de penit.*
num. 1. & me citato *Getulidus in Theolog. moral.*
tom. 1. tract. 19. cap. 4. num. 17. & me citato tenet
Leander *de Sacram. to. 1. tract. 5. disp. 3. §. 3. quæst. 10.*
& 11. qui etiam *quæst. 8.* me citato tenet, quod dissi-
derans ex odio malum, non tenetur in confessione
specificare speciem mali; quidquid in contrarium
contra me, & Cardinalem Lugo asserat Pontius vbi
sup. à num. 71.

4. Notandum est hic obiter, Pontium *num. 71.* sen-
docuisse, quod qui rumperet ieiunium in vigilia ca-
dente in quatuor temporibus, deberet explicare utrum-
que titulum ex natura rei, quia omittendo ob-
seruare vigiliam præceptam in honorem Sancti, vi-
detur non satisfacere reuerentiæ, quam ipsi tenetur
exhibere, & omittendo obseruare ieiunium qua-
tuor temporum, videtur negligere finem, ad quem
ieiunium illud ordinatur, quæ sanè duæ malitiæ sunt
distinctissimæ speciei.

5. Item *num. 84.* docet, quod peccans quocumque
que peccato in Ecclesia, debet hanc circumstantiam
in confessione exprimere, scilicet ignorantia, aut in-
aduerentia, quia reuera apparet ex terminis fieri
magnam irreuerentiam Deo, quando in loco sacro, &
qui est domus orationis, & specialiter ad cultum, &
honorem ipsius consecratus, offenditur mortaliter.

6. Lugo concedit quidem quodcumque pecca-
tum in Ecclesia commissum contrahere malitiam
facrilegij; videtur tamen id intelligere de malitia
leui, ac propterea non necessario explicanda in Con-
fessione: sed sicut peccando venialiter contrahetur
malitia leuis facrilegij; Ita sanè peccando morta-
liter, videtur contrahi malitia grauis, & consequenter
necessariò explicanda.

7. Ita Pontius; sed has duas opiniones quas vi-
doctus docet, puto non esse admittendas, cum Do-
ctores communiter contrarium sentiant.

8. Nota etiam, quod licet ego alibi alter do-
cuerim, tamen existimo probabile, eum qui toto
anno statuit non ieiunare, non audire sacrum, non
recitare Horas Canonicas, vnicum peccatum com-
mittere, & sufficienter confiteri, si dicat, habui pro-
positum non ieiunandi, non audiendi sacrum, non
recitandi Officium; sic si quis eodem actu auferret
tria